

Tamási Áron

„Farkaslaka felett örökkön örökké ragyog egy csillag. Nem lehet onnan eltüntetni, fényét kiiktatni, elhomályosítani. Ez a csillag Tamási Áron szellemét sugározza szét minden irányban, ahol magyarok élnek. Hogy megtartó erő legyen a szülőföld iránti hűség.”

Az idézett sorokat Nagy Pál irodalomkritikus fogalmazta meg tizenöt évvel ezelőtt (1991-ben), amikor Tamási Áron halálának huszonötödik évfordulójára emlékeztünk. Úgy érzem, hogy most, amikor a magyar irodalom varázslatos egyénisége halálának negyvenedik évfordulója előtt hajolunk meg mélységes tisztelettel (Tamási Áron 1966. május 26-án köszönt el ettől a világtól), amikor Erdélynek (s az egész magyar nemzetnek) arra a nagy fiára emlékezünk, aki a székelység érzelmvilágának, életének, szellemi erejének örök érvényű „kölenyomatát” hagyta ránk, akkor az idézett sorok, most, jelenünk kilátástalanságában, valóban megtartó erőként ölelnek magukhoz, és a szülőföld iránti hűségre figyelmeztetnek mindannyiunkat.

A Duna Televízió a közelmúltban igen tartalmas és színvonalas műsorral emlékezett meg Tamási Áronról. A mozaikszerű összeállítás (amely kora délutántól késő estig tartott), ismert írók, irodalomtörténészek, színházi emberek részvételével, Tamási Áron csodálatos világát varázsolta a képernyőre, annak színeivel, ízeivel együtt.

Néztem-hallgattam a műsort, és közben az önmagamnak feltett kérdésekre kerestem a választ. Színházi ember lévén mindenekelőtt arra, hogy Tamási Áron mennyire volt jelen a mi színházi világunkban, rendezőinket mennyire vonzották a Tamási Áron által színpadra álmódott népi játékok, azoknak a csodálatos nyelvezete.

A lehangoló válaszok arra döbbsentettek rá, hogy a Tamási-művek bizony hiányoztak színházaink műsorából (azokéból is, amelyeket időközben felszámoltak). Egyedül Tamási Áron legnépszerűbb színpadi művét, az *Énekes madár* című népi játékát látta, láthatta a közönség Szabadkán. A szabadkai Népszínház magyar társulata mutatta be 1971. október 9-én ifj. Szabó István rendezésében. Parádés szereposztásban vitte színre a társulat (Árok Ferenc, Kasza Éva, Sántha Pusztai Lajos, Versegi József, Heck Paula, R. Fazekas Piri, Dóró Emma, Nagy István és Remete Károly). A színház néhány vidéki vendégszereplésre is elvitte Tamási Áron *Énekes madár* című színpadi játékát.

Műkedvelő színjátszóink sem igen érdeklődtek Tamási Áron népi játékaik iránt. Egyedül a nagybecskereki Madách Amatőr Színház

tűzte műsorára az *Énekes madár* című Tamási-művet. 1978. január 30-án mutatta be a társulat Bambach Róbert ihletett rendezésében. Természetesen nincs kizárva, hogy azért valahol, itt a Vajdaságban, egyik-másik színjátszó csoport Tamási-művet is előadott. Lehetséges. Adatok híján azonban nem mondhatok mást.

Ferenczy Csongor erdélyi származású magyarországi színművész Tamási Áron színpadi világával kapcsolatban egy helyen így ír: „A magyarországi polgári színjátszás egészen más, akik abban élnek, azoknak nem könnyű megérteni Tamásit.” Sütő András mondta: „... szereplői lábujjhegyen járnak a realitás talaján és a hajukkal a csillagokat súrolják!” Talán nekünk sem volt könnyű megérteni Tamásit, és valószínűleg ezért hiányoztak játékaik színpadainkról!

Izsák József irodalomtörténész, a Tamási-életmű egyik legavatottabb ismerője és szakértője többek között így vall róla: „Számomra Tamási Áron egészében, tehát nem egyszerűen stílusára, népi világára való tekintettel korszerű, hanem mint jelenség, mint magatartásforma, mint a töretlen hit és élni akarás jelképe. Egyik-másik alkotása fölött lehet vitázni, szabad szeretni és elutasítani, stílusát lehet élvezni vagy nem szeretni, de a Tamási-gondolatot mégiscsak magunkévá kell tennünk, el kell fogadnunk, nekünk, akik egy gondban élnek, s ez: az erdélyi (s nemcsak az erdélyi) magyarság megmaradása és kifürkészhetetlen jövője feletti virrasztás, ha úgy tetszik: történelmi készenlét.”

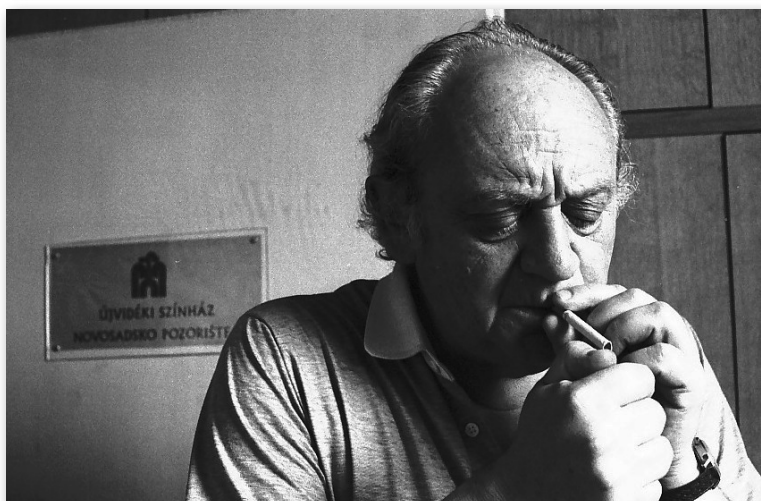
A Mester

Az idő pokoli gyorsasággal pergeti a mögöttünk maradt éveket. Gyakran rádöbbenünk erre. Lám, a Mester, Harag György is több mint két évtizede, hogy nincs közöttünk (1985. július 10-én Marosvásárhelyen halt meg). Korán elment a nagy erdélyi magyar rendező – hallom gyakran. Nemcsak erdélyi volt. Harag György mindenkié volt itt a Kárpát-medencében, a közép-kelet európai tájakon. Otthon volt nemcsak az ő csodálatos Erdélyországában, hanem itt nálunk is, a Délvidék csendes ölelésében.

Két magyar színházunk, a szabadkai és az újvidéki is sokat kapott a Mestertől, nagyon sokat! Kosztolányi városában kilenc, hét magyar és két szerb előadást rendezett, a tartomány székvárosában, Újvidéken öt produkció őrzi nevét.

Harag György az igazi művészember alkotóerejével, hitével, a korszerű, az újat kereső színház iránti őszinte elkötelezettséggel a

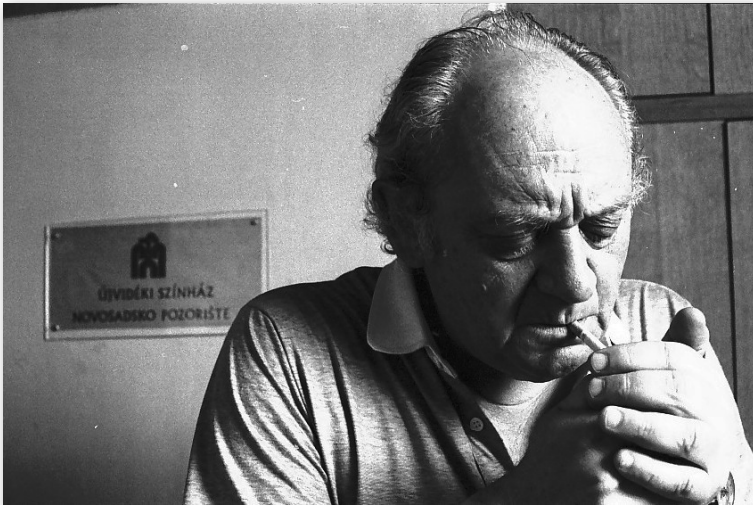
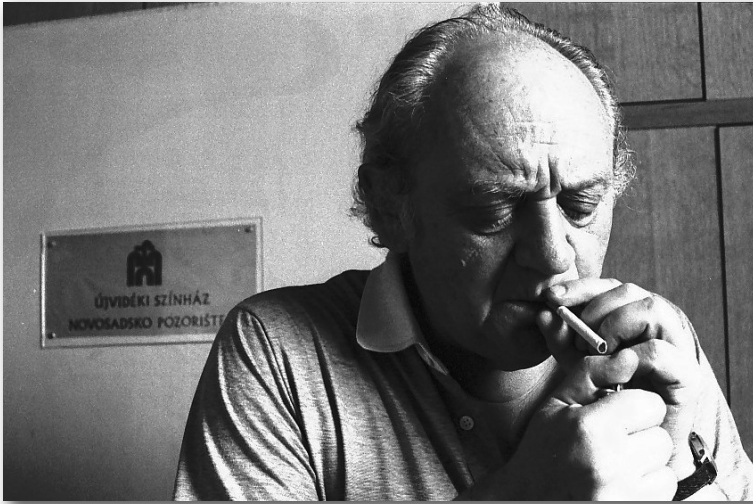

vajdasági hivatásos magyar színjátszás egyik ragyogó fejezetét fogalmazta meg a maga módján.

Harag György
az Újvidéki Színház
igazgatói irodájának
ajtaja előtt

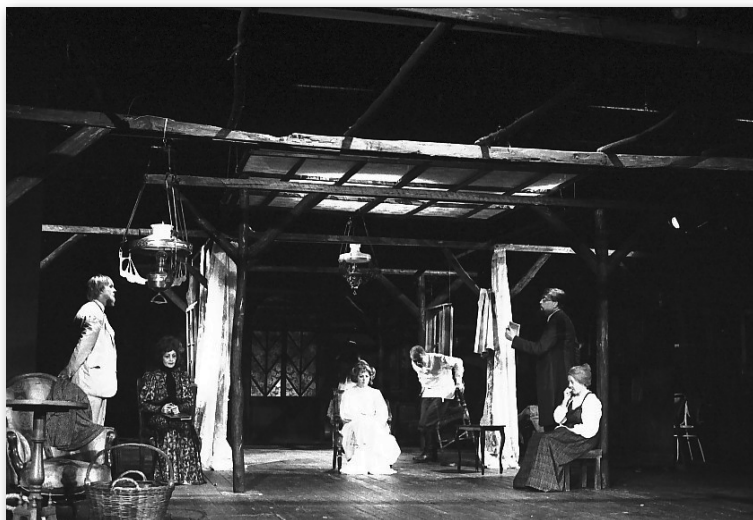
A Mester a hetvenes évek legelején Nagy István *Özönvíz előtt* című drámájának újszerű színrevitelével találja meg azt a hangot, azt a stílust, az új színházi formanyelvet, amely a későbbiek folyamán meghatározza produkcióit, színházi ars poeticáját! Egy vele készült interjúban így vall: „Nagy István *Özönvíz előtt* című drámájának

■■■

előadásával 1971-ben elnyertem a Román Színházak Fesztiváljának nagydíját. Ez egyike volt azoknak az előadásoknak, amely során – hogy úgy mondjam – saját hamvaimból születtem újra. Hiszem azt, hogy olyan darabok megtalálásával kell foglalkoznom, amelyen keresztül mint rendező ki tudom magam fejezni. Természetesen értékes szövegekre gondolok, amelyek lehetőséget adnak nekem, függetlenül attól, hogy klasszikus vagy kortárs darabok, így jutottam el Csehov

■■■

Ványa bácsi.
Családi fotó a plakáthoz

A Ványa bácsi
jellegzetes díszlete alatt

darabjainak rendezéséhez is, Jugoszláviában három darabját is rendeztem. Mindig kerestem és találtam, és keresni is fogom az értékes darabokat, amelyek megfelelnek az én rendezői, művészi, alkotói szükségletemnek.”

Huszonegy esztendő múlt el azóta, hogy eltemettük a Mestert, Harag Györgyöt. Emlékét azonban nem mosták el az egymás után sorjázó évek. A nagy álmodozó szellemisége, előremutató színház-

szemlélete, emberi és művészi hitvallása ma is meghatározó módon jelen van a magyar színjátszás egészében. Írnak, beszélnek róla, és sok fiatal rendező igyekszik követni, elsajátítani azt a színházi formanyelvet, amellyel a Mester ajándékozta meg színjátszásunkat.

Harag György
a *Cseresznyés kert*
próbáján
Ferenczi Jenővel

Hét Nap, 2006. június 28.

Cseresznyés kert

■■■

Három nővér
(Romhányi Ibi,
Bajza Viktória,
Ladik Katalin)

Három nővér
(háttérben a nádas)